

MEDIAN LUKIODIPLOMIN OHJEET

lukio-opintonsa 1.8.2021 jälkeen aloittaneille opiskelijoille

© Opetushallitus

Määräykset ja ohjeet 2022:7a

ISBN 978-952-13-6802-8 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-8888 (pdf)

Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

Voimassaoloaika: 2.5.2022 alkaen toistaiseksi

Lukiokoulutuksen järjestäjille

Median lukiodiplomin ohjeet

Opetushallituksen päättämiin Lukion opetussuunnitelman perusteisiin 2019 (OPH-2263-2019) ja Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2019 (OPH-2267-2019) sisältyy median lukiodiplomi.

Opetushallitus antaa median lukiodiplomin suorittamisesta liitteenä olevat erilliset ohjeet, jotka koskevat lukio-opintonsa 1.8.2021 jälkeen aloittaneita opiskelijoita.

Lisätietoja ohjeesta saa tarvittaessa Opetushallituksesta.

Pääjohtaja Minna Kelhä

Opetusneuvos Kristina Kaihari

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Opetushallituksen asianhallintajärjestelmässä.

LIITTEET

Median lukiodiplomin ohjeet
lukio-opintonsa 1.8.2021 jälkeen aloittaneille opiskelijoille

SISÄLTÖ

1	LUKIODIPLOMIN SUORITTAMISEN LÄHTÖKOHTIA6
1.1	Lukiodiplomin järjestäminen lukiossa6
1.2	Lukiodiplomin suorittaminen osana lukio-opintoja7
1.3	Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen7
2	MEDIAN LUKIODIPLOMIN SUORITTAMINEN8
2.1	Median lukiodiplomin tavoitteet8
2.2	Median lukiodiplomin rakenne8
3	MEDIAN LUKIODIPLOMIN ARVIOINTI10
3.1	Lähtökohtia lukiodiplomin arvioinnille10
3.2	Median lukiodiplomin arviointi ja arvioinnin kohteet10
3.3	Arvosanojen kriteerit11
3.4	Median lukiodiplomitodistus12

Median lukiodiplomin erillisten ohjeiden tarkoituksena on ohjata ja tukea lukiodiplomin järjestämistä ja suorittamista. Näihin ohjeisiin sisältyy lukiokoulutuksen järjestäjää velvoittavia säännöksiä lainsäädännöstä (714/2018, 810/2018, 1214/2020) ja määräyksiä lukion opetussuunnitelman perusteista (OPH-2263-2019, OPH-2267-2019), minkä lisäksi Opetushallitus antaa ohjeita lukiodiplomin järjestämisen ja suorittamisen menettelyistä, kuten lukiodiplomin rakenteesta ja suorittamista edeltävistä opinnoista. Lukiodiplomin ohjeet on laadittu siten, että lukion opetussuunnitelman perusteiden median lukiodiplomin tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen mukaisen näytön järjestämisen lähtökohdat ja edellytykset täyttyisivät.

1 LUKIODIPLOMIN SUORITTAMISEN LÄHTÖKOHTIA

1.1 Lukiodiplomin järjestäminen lukiossa

Lukiolain (714/2018) 11 § mukaan lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (*lukiodiplomi*). Valtioneuvoston asetuksen lukiokoulutuksesta (810/2018) 12 § mukaan lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukaisesti lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Mikäli oppilaitos järjestää mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä koulutuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa (OPH-2263-2019). Myös aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukaiseen oppimäärään voi sisältyä lukiodiplomeita koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla (OPH-2267-2019).

Mahdollisuus suorittaa lukiodiplomeita määritellään opetussuunnitelmassa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla.

Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta. Mikäli lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukaan mahdollista suorittaa lukiossa, niitä suoritetaan Opetushallituksen antamien ohjeiden mukaan. Lukion koulutuksen järjestäjä päättää lukion opetussuunnitelman mukaisesti ja erillisten ohjeiden pohjalta lukiodiplomin käytännön järjestämisestä.

Näitä lukiodiplomiohjeita noudatetaan silloin, kun lukiodiplomeja suorittavien opiskelijoiden lukio-opinnot järjestetään 1.8.2021 lukien käyttöön otetun lukion opetussuunnitelman mukaan.

1.2 Lukiodiplomin suorittaminen osana lukio-opintoja

Valtioneuvoston asetuksen lukiokoulutuksesta (810/2018) 12 §:n mukaan lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomin suorittamisen järjestäminen on lukiolle vapaaehtoista, samoin kuin osallistuminen on opiskelijalle vapaaehtoista.

Oppivelvollisuuslain (1214/2020) 17 §:n mukaan oppivelvollisuuden piirissä olevien opiskelijoiden osallistuminen lukiodiplomin suorittamiseen on opiskelijalle maksutonta. Maksuttomia eivät kuitenkaan ole erityistä harrastuneisuutta painottavissa koulutuksissa tarvittavat opiskelijan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetut soittimet, urheiluvälineet tai muut vastaavat välineet ja tarvikkeet, joita opiskelija voi käyttää myös muutoin kuin opetuksen yhteydessä. Oppivelvollisuuden piirin kuulumattomalta yleensä aikuisille tarkoitettua lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalta opiskelijalta, aineopiskelijalta ja erityisen tutkinnon kokeista voidaan periä maksuja lukiodiplomin suorittamiseen osallistumisesta (714/2018, 34 §; 1214/2020, 16 §, 17 §).

Lukiodiplomien suorittamisen mahdollistamiseksi koulutuksen järjestäjä voi toimia yhteistyössä muiden lukioiden ja oppilaitosten kanssa. Lukionlain (714/2018) 8 §:n mukaisesti koulutuksen järjestäjä voi täydentää järjestämäänsä koulutusta hankkimalla opetusta ja muita palveluja toiselta lukiokoulutuksen tai muulta koulutuksen järjestäjältä. Näitä lukiodiplomien ohjeita noudatetaan myös silloin, kun opiskelijan opintosuunnitelmaan ja lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvä lukiodiplomi suoritetaan muussa oppilaitoksessa.

1.3 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Opiskelijan muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Lukiolain (714/2018) 27 § mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa lukiolain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettujen 11 §:ssä tarkoitettujen opintojen hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. (5.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen, OPH-2263-2019; 5.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen, OPH-2267-2019).

2 MEDIAN LUKIODIPLOMIN SUORITTAMINEN

2.1 Median lukiodiplomin tavoitteet

Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukaisesti median lukiodiplomin suorittamisen tavoitteena on, että *opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan*. Median lukiodiplomin tavoitteena on *edistää ja osoittaa opiskelijan monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä. Lisäksi edellytetään informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa, mediasuhteen pohdintaa ja median toimintaympäristön hahmottamista. Median lukiodiplomin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan.* (6.23 Lukiodiplomit, OPH-2263-2019; 6.20 Lukiodiplomit, OPH-2267-2019)

2.2 Median lukiodiplomin rakenne

Median lukiodiplomi muodostuu mediaesityksestä ja portfolioista, joka sisältää työsuunnitelman, mediaelämäkerran ja esseen.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukainen median lukiodiplomi suoritetaan kahden opintopisteen laajuisen opintojakson aikana. Median lukiodiplomin suorittamisen pohjana ovat kahdeksan opintopisteen laajuiset median lukiodiplomia edeltävät lukio-opinnot. Lukion opetussuunnitelmassa määritellään opintojaksot, jotka voivat olla median lukiodiplomin suorittamista edeltäviä lukio-opintoja.

Opetushallituksen verkkosivuilla on tukimateriaalia median lukiodiplomin suorittamisen ja ohjaamisen tueksi. Median lukiodiplomin suorittamisessa voidaan hyödyntää vuosittain vaihtuvaa lukiodiplomin yhteistä tehtävää, joka julkaistaan Opetushallituksen verkkosivuilla.

Opiskelijoille tiedotetaan lukiodiplomista heti lukion alkaessa. Ryhtyessään tekemään lukiodiplomityötään opiskelija tekee työsuunnitelman, jonka opettaja hyväksyy. Työsuunnitelmassa rajataan selkeästi lukiodiplomityön laajuus ja ajankäyttö käytettävän välineen mukaan. Työ tehdään valmiiksi lukiodiplomiopintojakson aikana.

Opiskelija valmistaa median lukiodiplomin päättötyön valitsemastaan media-aiheesta joko itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä, jolloin opiskelijan osuuden on oltava arvioitavissa erikseen. Lukiodiplomityössä hän osoittaa valitsemansa median tekniikan ja ilmaisun sekä kriittisen ajattelun tai tutkimuksellisen näkökulman hallintaa. Opiskelija hallitsee työskentelyprosessin kokonaisuuden ja taidon työskennellä joko yksin tai ryhmässä. Opettaja valvoo työskentelyprosessin etenemistä.

Median lukiodiplomikokonaisuus koostuu **mediaesityksestä** ja **portfolioista**, joka sisältää **työsuunnitelman**, **mediaelämäkerran** ja **esseen**. Median lukiodiplomi suoritetaan kahden opintopisteen laajuisen lukiodiplomiopintojakson aikana. Tällöin laaditaan työsuunnitelma ja

mediaelämäkerta, työstetään mediaesitys sekä kirjoitetaan essee, joka sisältää itsearvioinnin. Mahdollinen oppimispäiväkirja tukee esseen kirjoittamista.

Lukiodiplomityö ja muu edellä mainittu materiaali kootaan arviointia varten portfolioiksi, joka voi olla myös sähköinen. Esseen kirjoittamiseen varataan lukiodiplomikurssin päätteeksi neljä tuntia.

Opetushallituksen verkkosivuilla on tukimateriaalia opettajalle, toiselle arvioijalle ja opiskelijalle lukiodiplomin työsuunnitelman, mediaelämäkerran ja esseen toteuttamiseen.

3 MEDIAN LUKIODIPLOMIN ARVIOINTI

3.1 Lähtökohtia lukiodiplomin arvioinnille

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. (6.23 Lukiodiplomit, OPH-2263-2019; 6.20 Lukiodiplomit, OPH-2267-2019)

Lukiodiplomin suorituksen arvioi lukion opettaja. Opettajan lisäksi arviointiin osallistuu toinen arvioija, jonka tulee myös olla kyseisen alan asiantuntija. Lukiodiplomin suorituksesta annetaan numeroarvosana. Arvioinnissa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Näissä lukiodiplomin suorittamisen ohjeissa annetaan lukiodiplomin arvioinnin kohteet ja kriteerit arvosanoille 6, 8 ja 10.

Valtioneuvoston asetuksen lukiokoulutuksesta (810/2018) 12 §:n mukaisesti lukiokoulutuksen oppimääriin voi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Lukiodiplomit eivät ole asetuksen liitteen mukaisia pakollisia tai valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Näistä paikallisista valinnaisista opinnoista, esimerkiksi opiskelijan suorittaman lukiodiplomin opintojaksosta, voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä (5.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät, OPH-2263-2019; 5.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät, OPH-2267-2019)

Vaikka lukiodiplomista ei merkittäisi numeroarvosanaa lukion päättötodistukseen, lukiodiplomi arvioidaan lukion opetussuunnitelman perusteiden ja Opetushallituksen antaminen lukiodiplomien suoritusohjeiden mukaisesti numeroarvosanalla asteikolla 4–10. Lukiodiplomin suorittanut opiskelija saa lukion päättötodistuksen liitteenä erillisen lukiodiplomitodistuksen, jossa on kyseisestä lukiodiplomista annettu numeroarvosana.

Opiskelija saa todistuksen lukiodiplomistaan, kun hän on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään kohtaan ”lisätiedot” (5.6 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot, OPH-2263-2019; 5.6 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot, OPH-2267-2019). Lukiodiplomeissa käytetään Opetushallituksen tuottamaa yhtenäistä todistuslomaketta. Lukiodiplomitodistukset ovat lukioiden käytettävissä Suullisen kielitaidon arvioinnin koepankin yhteydessä.

3.2 Median lukiodiplomin arviointi ja arvioinnin kohteet

Median lukiodiplomin suorituksen arvioi lukion opettaja ja ainakin yksi toinen arvioija, jolla tulee olla media-alan asiantuntemus. Arvioijat päätyvät yhteiseen arvosanaan laskemalla annettujen pisteiden keskiarvon. Lukiodiplomisuorituksesta laaditaan arviointipöytäkirja, jonka kumpikin arvioija allekirjoittaa ja joka tallennetaan lukion arkistoon.

Arvioinnista annetaan numeroarvioinnin lisäksi myös arviointilausunto, joka annetaan opiskelijalle. Sen allekirjoittavat molemmat arvioijat.

Median lukiodiplomin arvioinnin kohteena on lukiodiplomin kokonaisuus: lukiodiplomityöksi valittu mediaesitys (painoarvo 2/3) sekä esseessä osoitettu taito analysoida ja tulkita mediaa ja pohtia omaa oppimistaan (painoarvo 1/3).

Arvioinnin kohteina mediaesityksen ja esseen osalta ovat

Mediailmaisu

- kyky valita ja rakentaa kiinnostava sisältö lukiodiplomityöhön
- valmiudet asettaa ja ilmaista työskentelyn päämäärät sekä taito analysoida ja arvioida työskentelyprosessia ja tuloksia
- tuotantoprosessin hallinta
- taito työskennellä sekä yksin että ryhmässä
- käytetyn tekniikan ja ilmaisun sopivuus työhön
- tekijän tavoitteiden välittyminen kohderyhmälle
- esityksen tai teoksen mielenkiintoisuus ja vaikuttavuus

Mediakritiikki

- kyky tarkastella mediaa yhteiskunnallisesta, taloudellisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- käytettyjen lähteiden relevanssi ja monipuolisuus
- aktiivinen toimiminen mediaympäristössä
- kriittisen valikoinnin, tulkinnan ja arvioinnin taidot
- kyky arvioida itseään median tuottajana ja vastaanottajana
- median lajityyppien ja monimuotoisuuden tunteminen

Mediatiedot

- viestinnän peruskäsitteiden hallinta ja niiden soveltaminen yksilön ja yhteiskunnan alueilla
- välineiden historia ja kehitys
- mediaympäristön hahmottaminen
- tekijänoikeudet

3.3 Arvosanojen kriteerit

Arvosanojen kriteerit on määritelty arvosanoille 10 (erinomainen), 8 (hyvä) ja 6 (kohtalainen). Keskitasoa parempi suoritus jollain osa-alueella kompensoi jonkin toisen alueen keskitasoa huonomman suorituksen. Lukiodiplomitodistukseen merkitään median lukiodiplomin arvosanan kriteerit arvosanoille 10 (erinomainen), 8 (hyvä) ja 6 (kohtalainen).

Arvosanan 10 (erinomainen) kriteerit

Opiskelija osoittaa monipuolisia ja syvällisiä mediataitoja sekä hyödyntää omia vahvuuksiaan työskentelyssään. Työprosessin kuvaus on selkeä ja monipuolinen ja opiskelija on vahvasti sitoutunut työprosessiin: hän toimii aktiivisesti ja ottaa vastuuta työskentelystään. Hän kykenee tulokselliseen yhteistyöhön muiden ryhmän jäsenten kanssa.

Median lukiodiplomityö on kypsä ja tasapainoinen ja siitä välittyy tavoitteellisuus: se on hyvin kohdennettu ja tavoitteidensa mukaisesti esimerkiksi taiteellinen, tiedottava tai kantaottava.

Lukiodiplomityö on oivaltava, ja siinä on uusia näkökulmia. Mediakriittinen ajattelu läpäisee koko työn. Lukiodiplomityön kokonaisuus on eheä ja ulkoasu viimeistelty.

Arvosanan 8 (hyvä) kriteerit

Opiskelija osaa soveltaa työssään hyvin mediataitojaan ja -tietojaan. Lukiodiplomityön ja työprosessin pohdinta on selkeää, suunnittelusta ja toteuttamisesta välittyy pyrkimys työskentelyn tavoitteellisuuteen. Opiskelija pystyy yhteistyöhön ja ottaa vastuuta omasta työskentelystään. Lukiodiplomityö vaikuttaa harkitulta ja työssä näkyy mediakriittinen ajattelu.

Mediakriittinen ajattelu näkyy työssä, mutta lukiodiplomityön näkökulmat ovat tavanomaisia.

Arvosanan 6 (kohtalainen) kriteerit

Opiskelijalla on työssään sanottavaa ja sisältöä, vaikkakaan lukiodiplomityön tavoitteet eivät välity selkeästi. Tekninen osaaminen on riittävää sisällön välittymiseen. Opiskelijan sitoutuminen työskentelyprosessiin on epätasaista.

Lukiodiplomityön pohdinta on suppeaa tai puuttuu olennaisilta osilta, mutta opiskelijalla on median perustaitoja. Mediakriittisyyttä on havaittavissa. Lukiodiplomityö on puutteellinen tai ulkoasu viimeistelemätön.

3.4 Median lukiodiplomitodistus

Median lukiodiplomitodistuksen etusivulle merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso

- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (sama kuin lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja
- rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Median lukiodiplomitodistuksen kääntöpuolelle merkitään seuraavat tiedot:

- Median lukiodiplomin osat
- Median lukiodiplomitehtävä
- Kuvaus opiskelijan toteuttamasta lukiodiplomista
- median lukiodiplomin arvosanan kriteerit arvosanoille 10 (erinomainen), 8 (hyvä) ja 6 (kohtalainen).

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-6802-8
ISSN 1798-8888